

партнерство може так і залишитися тільки зафікованим на папері без втілення в життя, прикладом чому є події в Україні – коли остання оголосила значну кількість країн стратегічними партнерами, але залишилася практично наодинці під час анексії Криму та бойових дій на Донбасі, спровокованих, так званим, стратегічним партнером Росією.

Використані джерела та література:

1. Асиметрія міжнародних відносин / Під ред. Г.М. Перепелиці, О.М. Субтельного. – К.: Видавничий дім «Стилос», 2005. – 555 с.
2. Олійник О. Еволюція сутності американо-англійських «кособливих» відносин / О. Олійник. Збірник наукових праць «Політологічні студії». – 2010. – Випуск 1. – С. 42–51.
3. Осташ Н. Досвід асиметричного співіснування Канади та США і можливості його проекції на українсько-російські відносини. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vuzlib.com/content/view/2616/74/>
4. Пик С. Особливі відносини США і Великобританії: сутність, еволюція, сучасний стан – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.disser.com.ua/content/252138.html>
5. Судак І. Розвиток канадо-американської інтеграції в ХХІ ст. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kymu.edu.ua/vmv/v/p02/17%20sudak.pdf>
6. Яковенко Н. Внесок Великої Британії в діяльність НАТО / Н. Яковенко // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2007. – Вип. 35-36. – С. 61–65.

УДК 327(73)

Лакішик Д.М.

ПРИОРИТЕТИ ДОКТРИНИ «СВІТОВОГО ЛІДЕРСТВА» Б. ОБАМИ

У статті аналізуються нові орієнтири у формуванні практичної стратегії адміністрації Б. Обами. Суть її полягає у підтриманні глобального лідерства США, за більшого сприяння старих і нових союзників, а також міжнародних інститутів, роботу яких контролюють американські делегати.

Ключові слова: зовнішня політика США, адміністрація Б. Обами, геополітика, безпека, Стратегія національної безпеки.

Лакішик Д.М. Приоритеты доктрины «мирового лидерства» Б. Обамы.

В статье анализируются новые ориентиры в формировании практической стратегии администрации Б. Обамы. Суть её заключается в поддержании глобального лидерства США, с большим содействием старых и новых союзников, а также международных институтов, работу которых контролируют американские делегаты.

Ключевые слова: внешняя политика США, администрация Б. Обамы, геополитика, безопасность, Стратегия национальной безопасности.

Lakishyk D. Barak Obama's priorities of "world leadership" doctrine.

The article analyzes new directions in the formation of a practical strategy of the B. Obama's administration. This is based on maintaining global U.S. leadership with greater reliance on old and new allies, as well as those international institutions which supervising the work of the American delegates.

Keywords: U.S. foreign policy, Obama's administration, geopolitics, security, National Security Strategy.

Американська спільнота і світ загалом позитивно сприйняли обрання Б. Обами президентом США з огляду на те, що він уособлював завершення політики односторонніх дій попередньої адміністрації Дж. Буша-молодшого. У програмній промові «Нова стратегія для нового світу» Б. Обама запропонував власне бачення шляхів розв'язання найскладніших проблем американської зовнішньої політики. Серед пріоритетів президента увагу було акцентовано на модернізації міжнародних альянсів за участю США відповідно до вимог ХХІ ст., на ефективному використанні засобів багатосторонньої дипломатії, формуванні дієвої системи енергетичної безпеки, участі у виробленні юридично зобов'язуючого міжнародного договору, що передбачатиме значне зменшення викидів парникових газів в атмосферу тощо.

Прихід до влади демократичної адміністрації під гаслами «Зміни, у які ми віримо» та «Голосуйте за зміни», супроводжувався активними дискусіями в академічному середовищі про необхідність коригування зовнішньополітичного курсу США. У практичному плані, як зазначається в експертних оцінках, перший рік президентства Б. Обами засвідчив певні зрушенні у низці пріоритетних напрямків зовнішньої і безпекової політики: це стосувалося плану «відповіального закінчення війни в Іраку» (лютий 2009 р.), «перезавантаження» відносин США з Росією (березень 2009 р.), ініціативи всезагального повного ядерного роззброєння (квітень 2009 р.), заклику до мусульман щодо припинення міжнаціональної і міжрелігійної конfrontації (доповідь в університеті Каїра в червні 2009 р.), відмови від розміщення елементів ПРО в Чехії та Польщі (вересень 2009 р.) [8].

Таким чином, до сучасних доктрин американської зовнішньої політики можна віднести й якісно нову «доктрину Обами», поняття про яку увів до політичної лексики провідний оглядач «The American Prospect» і «The Washington Independent» С. Акерман ще 24 березня 2008 р. На його погляд, 44-й президент США під час передвиборчих дебатів з Х. Кліnton у Каліфорнії, що відбулися 31 січня 2008 р., представив свій доктринальний підхід, який базувався на засадах безпрецедентної за масштабами критики зовнішньої політики адміністрації Дж. Буша-молодшого. Подібної гостроти в оцінках міжнародного курсу свого попередника кандидатом у президенти, вказує С. Акерман, не знала американська політична історія повоєнної епохи. Адже фактично йдеться про зіткнення двох форм і проявів американського інтернаціоналізму чи інтервенціонізму у ХХІ ст. Перший з них був відтворений і реалізований адміністрацією Дж. Буша-молодшого і передбачав ключову роль силового фактора. Його стратегічним наслідком стало поширення антиамериканських настроїв у світі, зокрема й на теренах держав, які є традиційними союзниками США.

Другий вимір інтернаціоналізму, що був запропонований адміністрацією Б. Обами, передбачав перевагу США силою прикладу, застосуванням механізмів багатосторонності та активної дипломатії навіть тоді, коли йдеться про так звані «неспроможні держави» або тих учасників міжнародної спільноти, які демонструють намір порушити принципи нерозповсюдження зброї масового ураження.

Слід підкреслити, що військові стратеги США відкрито заявляють: наступні 25 років буде існувати загроза і ймовірність участі США в традиційних і нетрадиційних війнах на віддалених територіях, а також не відкидається можливість виникнення обставин, за яких збройні сили Америки будуть задіяні в постійний конфлікт упродовж першої чверті ХХІ ст. Виходячи з цього, США навряд чи відмовляться від свого найбільш дієвого нині військово-силового інструмента забезпечення глобальних інтересів. Військові аналітики США вбачають розвиток збройних сил з огляду на те, що в найближчі роки Сполучені Штати не зможуть виробити «великої стратегії», подібної до стратегії стримування чи гегемонії, оскільки найбільш обговорюваною стратегією є «A Concept-Balance Strategy», адаптивна стратегія швидкого переходу від «стратегії взаємодії сил» до стратегії «балансу сил» [12].

Відтак, вирішальним аспектом безпекової політики США Б. Обама пообіцяв залишити боротьбу з міжнародним тероризмом. Перед зверненням до нації нинішній американський президент затвердив відповідні дії боротьби з терористичними угрупованнями у північно-західному Пакистані та Ємені, що дає підстави вважати: у новій воєнній доктрині США боротьба з тероризмом збереже свою пріоритетність, але загальний підхід до вирішення проблеми зазнає змін. Йдеться, як підкреслюють дослідники, про відмову від проведення наземних операцій, натомість планується більше вдаватися до послуг спеціальних служб і розвідувальних відомств для ліквідації терористів, проводити більш кваліфіковані спеціальні операції із використанням військ спеціального призначення, більше уваги приділяти підготовці місцевих загонів боротьби з терористами [10].

Реалізація концепції зовнішньої політики США знайшла втілення у «Стратегіях національної безпеки», які були оприлюднені Б. Обамою у травні 2010 р. і лютому 2015 р., у яких визначено принципи обстоювання геополітичних інтересів Америки в сучасному світі. «Стратегія національної безпеки» стала основним доктринальним документом, в якому для внутрішнього політикуму, громадськості та зовнішнього світу було викладено цілі, завдання і методи її реалізації щодо національної та міжнародної безпеки. «Стратегія національної безпеки» дає можливість побачити ступінь наступності та новизни у підході відповідної адміністрації до питань безпеки США.

Запропонована Б. Обамою «Стратегія національної безпеки» містить низку важливих новацій тактичного і стратегічного характеру: зокрема, уперше пропонується поєднати основні інструменти американського впливу – дипломатію, економічні інструменти, військову потугу, розвідку; сили забезпечення внутрішньої безпеки для досягнення геополітичних інтересів. У документі виділяються чотири аспекти: безпека; економічне процвітання; просування «універсальних цінностей»; зміцнення світопорядку під американським керівництвом. «Стратегія національної безпеки» розглядає науково-технологічні досягнення як інструмент забезпечення пріоритетів безпеки США, зокрема, захист американських військ від асиметричних атак; забезпечення виконання угод про контроль над озброєннями та нерозповсюдженням ядерних озброєнь; відвернення терористичних нападів на

території США; захист інформаційної інфраструктури, засобів зв'язку й транспорту [5; 6].

Таким чином, у стратегії не знято повністю тезу про право президентської адміністрації на односторонні військово-силові дії за вибором США: «коли використані всі інші методи, застосування сили іноді стає необхідним. До ведення війни ми ретельно зважимо вартість і ризики дії і бездіяльності ... Ми будемо прагнути до широкої міжнародної підтримки, зокрема, таких інститутів, як НАТО і Рада Безпеки ООН. США зберігають право на односторонні дії, якщо необхідно захистити нашу країну і наші інтереси, але ми будемо прагнути дотримуватися норм, що регулюють застосування сили» [5]. У стратегії доволі багато йдеється про узбереження кіберпростору і при цьому зазначається, що інформаційні технології забезпечують військову перевагу США, але роблять американську цивільну економіку надзвичайно вразливою. У зв'язку з цим пропонується ліквідувати «цифрову безграмотність» і активізувати державно-приватне партнерство [5]. У «Стратегії національної безпеки» усіляко наголошується, що США мають намір зберігати «військову перевагу у звичайних озброєннях» (перевага у ядерних озброєннях не згадується) і будуть залишатися єдиною державою, здатною застосовувати військову силу у всьому світі. Треба зазначити, що Пентагон реалізовує понад половину всіх світових військових витрат і зберігає глобальну мережу військових баз, що, без сумніву, можна вважати однією з причин «перенапруження американських сил» [1].

Коментуючи «Стратегію національної безпеки» адміністрації Б. Обами, Х. Солана, колишній Верховний представник Європейського Союзу із зовнішньої політики та безпеки, а також колишній Генеральний секретар НАТО, а відтепер президент Центру глобальної економіки та геополітики міжнародної бізнес-школи ESADE, зазначає, що суть «національної» стратегії Б. Обами виходить за межі домінуючої, однобічної парадигми попередньої стратегії Дж. Буша-молодшого і включає зобов'язання про дотримання норм міжнародного права. Підхід Б. Обами до безпеки, підкреслює Х. Солана, є ширшим завдяки запропонованій «потрійній формулі», до якої входять наступні складові – захист, дипломатія та розвиток, що є невід'ємними частинами єдиного концепту безпеки.

На думку Х. Солани, військовий вимір втручання у справи іноземних держав, таким чином, втрачає свою пріоритетну роль, поступаючись місцем політиці запобігання конфліктам, а також миротворчим і стабілізаційним місіям. Зокрема, війна в Афганістані і складна ситуація в Іраку, зазначає Х. Солана, підкреслили важливість всеосяжного підходу до міжнародної безпеки: військові дії не можуть вважатися єдиною складовою переваги [4]. Як стверджує політичний аналітик Ю. Дулейран, Б. Обама підтримує ідею служіння історичній місії США – гарантування глобальної безпеки, але на відміну від своїх попередників, «Стратегія національної безпеки» Б. Обами визнає цінність партнерства, надає більшого значення громадянському виміру на противагу військовому і підкреслює значення діалогу та необхідності зміцнення міжнародних інституцій. Відтак, «Стратегія національної безпеки» Б. Обами, з погляду Ю. Дулейрана, свідчить про політичне прагнення США

підтримати міжнародний порядок, здатний вирішити проблеми міжнародної безпеки [1].

З приходом адміністрації Б. Обами пов'язувалися також сподівання на прийняття договору про всеохоплючу заборону ядерних випробувань, який дотепер очікує схвалення американським Сенатом, оскільки у 1999 р. Сенат США, контролюваний республіканцями, відхилив документ. Однак, прихильники договору про заборону випробувань вважають, що ратифікація договору могла б прокласти шлях до подібних кроків з боку Північної Кореї, КНР і п'яти інших країн, які блокують впровадження договору [2].

З огляду на важливість ядерної проблематики для зовнішньої і безпекової політики Б. Обама у квітні 2009 р. у Празі виголосив нові пріоритети США в цій галузі і запевнив громадськість у прагненні побудувати світ без ядерної зброї. Практична реалізація нової політики призвела до суттєвого коригування програми Євро-ПРО та зближення з Росією. Як наслідок, були створені передумови для розблокування стагнації в галузі ядерного роззброєння. Напередодні проведення Оглядової конференції США та РФ був зроблений такий важливий крок як підписання 8 квітня 2010 р. у Празі нового Договору СНО-3 замість СНО-1, термін дії якого закінчився 5 грудня 2009 р. Впевнено можна стверджувати, що за інших умов узгодження положень цього документа тривало б ще впродовж значного періоду часу.

На думку російських експертів, «уся ця поспішність з новим Договором СНО була пов'язана з бажанням РФ і США зміцнити режим ядерного нерозповсюдження напередодні Оглядової конференції» [2]. 7 квітня 2010 р. США прийняли нову ядерну доктрину (Nuclear Posture Review Report) [13], згідно з якою США зобов'язувались не використовувати ядерну зброю і не погрожувати її застосуванням державам, які не володіють ядерною зброєю і які виконують всі вимоги ДНЯЗ. 4 травня 2010 р. США вперше з 1961 р. оприлюднили дані щодо власного ядерного арсеналу, а 26 травня аналогічні дані оприлюднила Велика Британія. 27 травня США презентували «Стратегію національної безпеки США», у якій, зокрема, зроблено акцент на пріоритетності ядерного нерозповсюдження та роззброєння. США також задекларували намагання якомога скоріше вирішити принципове питання ратифікації Договору про заборону ядерних випробувань [2; 5; 13].

Зазначимо, що новий порядок денний в ядерній сфері вимагає узгоджених зусиль на декількох рівнях: по-перше, на рівні декларативної політики Сполучених Штатів; по-друге, на рівні американо-російської взаємодії; по-третє, на рівні спільніх зусиль із союзниками, а також іншими неядерними державами, для яких американський потенціал обмеження слугує засобом забезпечення власної безпеки; по-четверте, на рівні забезпечення надійного зберігання ядерної зброї та матеріалів на глобальній основі, і на рівні зниження ролі ядерної зброї в доктринах та оперативному плануванні ядерних держав. Відповідаючи на очікування світової і національної спільноти, адміністрація президента США Б. Обами представила оновлену ядерну доктрину країни, що обмежує потенціал застосування ядерної зброї [13] і вперше передбачає відмову від нанесення ядерного удару по неядерним державам, які відповідають

виконують умови ДНЯЗ, навіть у відповідь на використання проти США хімічної або біологічної зброї. «Сполучені Штати готові розглянути можливість застосування ядерної зброї у виняткових обставинах для захисту життєвих інтересів країни, її союзників і партнерів», – йдеться в Nuclear Posture Review [13]. У документі робиться наголос на зміцненні режиму нерозповсюдження, проголошується намір «повернути програму нерозповсюдження ядерної зброї», і при цьому головна увага приділяється ядерним програмам Ірану та Північної Кореї, яким пропонується зробити вибір: або діяти за встановленими міжнародними правилами, або зіткнутися з непередбачуваними для країн наслідками [5; 13].

Адміністрація Б. Обами вже тоді дала зрозуміти, що глобальний порядок денний в ядерній сфері був одним із пріоритетів при обговоренні на Конференції з перегляду Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, що відбулась навесні 2010 р. Наголосимо, що перша половина 2010 р. була надзвичайно насиченою визначальними подіями у галузі ядерного роззброєння і нерозповсюдження зброї масового ураження. До них належать: закінчення терміну дії Договору СНО-1 та укладання нового Договору СНО-3; глобальний саміт з ядерної безпеки; восьма Оглядова конференція з виконання ДНЯЗ. Ці заходи стали довгоочікуваним проривом на шляху до без'ядерного світу, особливо на тлі багаторічного регресу у цій сфері [2].

Необхідно зазначити, що позиція Б. Обами щодо ядерного чинника міжнародної безпеки була задекларована у травні 2010 р., коли у Вашингтоні відбулася восьма Оглядова конференція з виконання ДНЯЗ. Кожна з таких конференцій, що проходить раз на п'ять років, є найважливішою подією у галузі ядерного нерозповсюдження і ядерного роззброєння, оскільки на ній розглядається стан виконання найчисельнішої за участю країн угоди ООН, яка має фундаментальний статус в ядерній галузі.

Попередня Оглядова конференція 2005 р. закінчилася конфліктом, в першу чергу, через особливе ставлення до проблеми ядерного роззброєння адміністрації Дж. Буша-молодшого. Політика США того періоду була спрямована на отримання Америкою військової переваги за рахунок власного технологічного відриву від інших країн світу. Заради цієї мети Сполучені Штати денонсували Договір ПРО, утримувались від укладання будь-яких угод щодо скорочення СНО, наголосили про плани розміщення елементів власної стратегічної ПРО в Європі, що суттєво погіршило американо-російські відносини, тому укладання нових угод із ядерного роззброєння стало практично неможливим. За таких умов результативність Конференції була принциповим питанням для США, а її провал завдав би шкоди репутації як політиці демократичної адміністрації, так і власне президента Б. Обами [2].

Підсумки роботи Оглядової конференції продемонстрували, що провідні країни світу спроможні знайти консенсус у складних питаннях, змінити власну позицію у вирішальний момент і «традиційне» ставлення до окремих суперечливих проблем. Головним позитивом Конференції є факт прийняття заключного документа за участю 172 країн світу, коли рішення приймаються консенсусом. Цей документ детально розглядає стан справ щодо виконання

кожної статті ДНЯЗ і містить чіткі вимоги та рекомендації до країн-учасниць на найближчу і середньострокову безпекову перспективу. У цьому контексті «Стратегія національної безпеки», запропонована Б. Обамою, підкреслює прихильність президента принципам нерозповсюдження ядерної зброї і боротьби з поширенням ядерних технологій для військових цілей. У порівнянні з попередніми Стратегіями (2002 та 2006 рр.) у документі можна відмітити однозначну тенденцію до посилення можливостей внутрішньої безпеки та пошуку надійних союзників за кордоном.

Водночас у «Стратегії» наголошується на тих аспектах безпеки держави, яким у попередніх стратегіях так і не було приділено суттєвої уваги. До таких сфер відноситься кібербезпека, що була визначена віце-президентом США Дж. Байденом в якості однієї з трьох ключових складових у політиці безпеки поряд з військовими кампаніями в Афганістані та Іраку. Про значимість уabezпечення сфери кіберпростору для національної безпеки США свідчить сам факт згадуваності кібербезпеки у новому документі (24 рази) [3, с. 17].

В цілому роз'ясненню позиції адміністрації Б. Обами щодо безпеки кіберпростору у стратегії надано окремий параграф «Безпека кіберпростору», де зазначено, що загрози в цій сфері є одними з найбільших загроз національній, суспільній та економічній безпеці, з якими зіткнулись США: «Високий рівень нашої технологічності, що дозволяє нам існувати та творити, водночас надає додаткові можливості для тих, хто хоче підривати наші можливості або знищити їх» [5]. Ця ж «технологічність» надає збройним силам США значну перевагу, однак не уbezпечує несекретні урядові мережі від постійного зондування різноманітними словмисниками.

Крім того, в документі вкотре підкреслюється залежність США від кіберпростору: «Наше щоденне життя залежить від потужностей електромереж, однак потенційні супротивники можуть використовувати кіберуразливість для того, щоб порушувати їх діяльність у масовому масштабі. Інтернет та електронна комерція є ключем до нашої економічної конкурентоспроможності, однак кіберзлочини коштують компаніям та споживачам сотні мільйонів доларів та цінної інтелектуальної власності» [5]. До основних джерел загроз для кіберсфери віднесені: хакери-одинаки, організовані криміналальні угрупування хакерів, терористичні мережі та неназвані «провідні національні держави» (в інших безпекових документах США під такими частіше всього називаються Китай та Росія).

Також у «Стратегії» знайшла підтвердження теза, висловлена в перших промовах Б. Обами про стратегічний характер цифрової інфраструктури, яка містить розуміння її вагомості для безпеки США: «...наша цифрова інфраструктура є стратегічними національними активами, захист яких є пріоритетом національної безпеки, що має здійснюватись з урахуванням конфіденційності та громадянських свобод» [5].

До основних шляхів вирішення загроз у сфері кібербезпеки віднесено дві стратегії. Перша – «Інвестиції в людей та технології», за якою керівництво США планує налагоджувати активну співпрацю між урядом та приватним сектором «з метою розробки більш безпечних технологій, що надасть

можливість поліпшити захист та стійкість критичних державних та промислових систем та мереж». Крім того, планується збільшення інвестицій у передові дослідження та розробку технологій, що будуть сприяти більшій безпеці мереж.

Варто зазначити, що уряд США та військове керівництво вже розпочали розміщення замовлень на розробку подібних технологічних рішень. Так, Управління перспективних дослідницьких проектів Пентагону, на замовлення якого свого часу було створено APRAnet (основу мережі Інтернет), оголосило тендер на створення технологій, що зробить безпечнішим обмін інформацією між військовими в мережі Інтернет, особливо в тому разі, якщо їх намагаються перехопити сторонні особи. Крім того, така технологія має дозволити користувачам обходити будь-які Інтернет-фільтри, що особливо популярні в Китаї, та позиціонується як один із засобів допомоги дисидентам у «інформаційно закритих» країнах, де доступ до Інтернет-ресурсів обмежується урядом. Ця технологія буде створюватись в межах більш широкого проекту «Безпечні військові комунікації» [5].

Крім того, в межах налагодження співпраці між державою, приватним сектором та громадянами акцентовано увагу на загальнодержавних кампаніях «національної поінформованості з кібербезпеки», присвячених підвищенню рівня обізнаності в проблемах кібербезпеки та цифрової грамотності на всіх рівнях життєдіяльності держави і суспільства, що сприятиме утворенню «цифрової робочої сили для ХХІ століття». Швидше за все, програма буде не лише продовжена у найближчому майбутньому, але й розширена аналогічно до навчань з цивільного захисту [5].

Другою стратегією є «Посилення партнерства». Оскільки уряд, приватний сектор та окремі громадяни неспроможні самостійно вирішити проблеми в сфері кібербезпеки, уряд США планує розширювати можливості до співпраці між всіма основними учасниками кіберпростору. Крім того, буде посилюватись «міжнародне партнерство з широкого кола питань, включно з розробкою нормативних документів щодо припустимих меж поведінки у кіберпросторі, законів з протидії кіберзлочинності, забезпечення збереження даних, їх захисту та конфіденційності, а також підходів щодо захисту мереж та реагуванню на кібератаки» [5].

Експерти з питань національної безпеки та оборони США відзначають такі ключові тези нової стратегії інформаційної безпеки Б. Обами, як:

1. Посилення ролі федеральних органів влади у сфері кібербезпеки з огляду на необхідність врахування різних поглядів на проблему – не тільки держави, але й бізнесу, суспільства та окремих громадян. Зазначимо, що в Америці практично немає обов'язкових до застосування стандартів безпеки (виключаючи ВПК і низку стратегічних галузей), а діяльність федеральних органів полягає в розробці практичних рекомендацій з різних аспектів інформаційної безпеки.

2. Необхідність поглиблення досліджень у сфері ІКТ задля посилення захисту національної киберінфраструктури, враховуючи роль, яку відіграють

представники компаній Microsoft, Cisco, Oracle, CSO Online, Internet Security Alliance (ISA) та інших в різних консультаційних радах при президентові.

3. Захист ІТ-інфраструктури, на яку спирається американська економіка.

4. Попередження промислового кибершпіонажу з огляду на зростання несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації як складової ноу-хау американської економіки.

5. Розробка стратегії боротьби з комп'ютерними злочинами для мінімізації діяльності злочинних угрупувань в кіберпросторі на основі національної законодавчої бази, яка, зокрема, включає закони про спам, про захист персональних даних, про регулювання Інтернет як засобу масової комунікації, про захист інтелектуальний власності в інформаційно-комунікаційних мережах тощо.

6. Встановлення обов'язкових стандартів для захисту персональних даних і зобов'язання для будь-якої компанії розкривати факти про витоки конфіденційних персональних даних [5].

Таким чином, Б. Обама визначає інформаційну безпеку як невід'ємну складову національної безпеки та оборони США, наголошуєчи, насамперед, на кібербезпеці, яку вважає вищим пріоритетом ХХІ ст. А вагомість кіберстратегії адміністрації Б. Обами в контексті безпекової стратегії США, підкреслюється у дослідженнях, дає змогу зробити висновок про пріоритетність науково-технологічних інновацій, що свідчить про політичне прагнення президента ефективно впливати на міжнародний порядок і систему підтримання миру.

Проте слід зазначити, що схильність Б. Обами до багатосторонньої координації політики має свої системні межі. Це означає, що навіть маючи велике бажання втілювати власні ідеї в життя, президент Б. Обама має серйозні зовнішні структурні обмеження. Водночас з конструктивними заявами про необхідність пошуку міжнародного консенсусу на основі балансу інтересів Б. Обама наполягає на обов'язковості збереження американського лідерства у світі та посилення інструментів його підтримання. Так, президент заявляє про наміри в подальшому збільшувати військовий бюджет США, нарощувати особовий склад збройних сил, забезпечувати їх новими сучасними видами озброєння, зберігати розгалужену мережу американських військових баз по всьому світу задля збереження військової переваги США над будь-якою іншою країною або групою країн. Його концепція багатосторонньої взаємодії включає подальшу трансформацію НАТО на європейському континенті, а також встановлення формальних зв'язків зі взаємними зобов'язаннями між Альянсом та іншими союзними країнами, такими, як Австралія та Нова Зеландія.

З погляду аналітиків, підтвердженням продовження політики світового лідерства США спостерігається у щорічному посланні «Про становище країни» вкінці першої каденції президентства Б. Обами, з яким він виступив перед Конгресом 24 січня 2012 р. [11] і яке стало окресленням планів адміністрації США на 2012 р. у сферах внутрішньої та зовнішньої політики.

Нові підходи Б. Обами щодо питань зовнішньої політики США стосуються передусім відновлення світового лідерства Америки. Йдеться про вагомість авторитету держави у світі, зміцнення зв'язків з країнами Європи,

Азії, Латинської Америки, підтримання подальших змін в регіоні Близького Сходу, а також продовження політики захисту демократичних цінностей у всьому світі, зокрема, в Сирії та Бірмі. Як досягнення нинішньої адміністрації Б. Обама відзначив стабілізацію ситуації в Афганістані – згортання операцій в цій країні та передачу афганському урядові відповідальності за безпеку власної держави. «США будуть й надалі розвивати міцне партнерство з Афганістаном, – підкреслив Б. Обама, – щоб із цієї країни більше ніколи не починалися терористичні та інші збройні напади». Б. Обама підтримав «хвилю змін» в країнах Північної Африки та Близького Сходу й жорстко висловився щодо демократизації Сирії, закликавши президента цієї країни Б. Асада до негайногопроведення демократичних реформ. Важливим напрямом діяльності адміністрації США, зазначається у виступі, залишатиметься питання нерозповсюдження зброї масового ураження та надійності зберігання ядерних матеріалів. Відтак, США наполягатимуть на тому, щоб Північна Корея дотримувалася обіцянок позбутися ядерної зброї з огляду на проведені нею випробування [9; 11].

Наголошуючи на тому, що світ швидкоплинно трансформується і США не спроможні проконтролювати кожну ситуацію, Б. Обама, тим не менш, стверджує, що Америка залишається єдиною державою в міжнародних відносинах, яка спроможна вплинути на будь-які кризові ситуації. Як політичну декларацію, можна розглядати й риторику Б. Обами про те, що поки він є президентом, «Америка буде великою державою, а всі проблеми будуть подолані, всі місії виконані задля досягнення спільної мети» [7].

Отже, основними стратегіями США нині виступають стратегії «світового лідерства», «стремування і залучення» та «обмеженого втручання», кожна з яких передбачає комплексний підхід до забезпечення та збереження американського лідерства у світі, зважаючи на особливості міжнародного позиціонування інших ключових акторів світової системи. Можна стверджувати, що США залишається єдиним впливовим актором світу, а Китай та Індія скоріше спрямують свої зусилля переважно на регіональний розвиток, ніж на трансформацію міжнародної системи. Водночас багатополюсна світова система складатиметься з великої кількості державних і недержавних утворень, які матимуть значний вплив у глобальному вимірі, тому міжнародне співтовариство потребуватиме всеохоплюючого підходу до глобального управління.

Використані джерела та література:

1. Дулейран Ю. У США оприлюднили нову стратегію національної безпеки / Ю. Дулерайн // Радіо свобода. – 2010. – 27 травня. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/2054788.html>
2. Маляревський Є. Підсумки восьмої Оглядової конференції договору про нерозповсюдження ядерної зброї і перспективи юридичного оформлення гарантій безпеки Україні / Є. Маляревський // НІСД. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/articles/290#_ftnref2